

Софія КСЕНЯК,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231
Соціальна робота, спеціалізація «Соціальна педагогіка»,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка
Ігор ЗУБРИЦЬКИЙ,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки
та корекційної освіти,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ПІДТРИМКА СІМЕЙ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ НА РІВНІ ГРОМАДИ

Російська агресія проти України спричинила глибоку соціальну та гуманітарну кризу, поглибила економічну нестабільність і призвела до зростання кількості сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Сім'ї стикаються з втратою житла, доходу, фізичним, психологічним та емоційним виснаженням, насильством, переміщенням та соціальною ізоляцією. У таких умовах особливої актуальності набуває ефективна система підтримки сімей на рівні держави та територіальної громади.

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги», *складні життєві обставини* (далі – СЖО) – «обставини, що негативно впливають на життя, стан здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї, які особа/сім'я не може подолати самотійно» [1]. Саме громади, як найближча до людини ланка управління, мають реальні можливості виявляти потреби, координувати допомогу та надавати комплексні соціальні послуги, враховуючи місцеві ресурси та партнерські ініціативи.

В умовах децентралізації територіальні громади отримали повноваження та ресурси для здійснення соціального супроводу сімей, які опинилися у СЖО. Їх роль полягає не лише у наданні базових соціальних послуг, а й у запобіганні деструктивним процесам через своєчасне виявлення потреб, раннє втручання та формування інклюзивного середовища.

Також, у контексті реформи місцевого самоврядування та

територіальної організації влади в Україні, громади набули права самостійно визначати пріоритети соціального розвитку, формувати політику підтримки сімей та мобілізувати фінансові, кадрові, інституційні ресурси, включаючи потенціал громадських організацій. Такий підхід вимагає запровадження ефективних моделей організації соціальної роботи в громаді, орієнтованих на мультидисциплінарну взаємодію, міжвідомчу співпрацю та розвиток локального ринку соціальних послуг [2].

На рівні громади підтримка сімей у СЖО, як правило, здійснюється через діяльність центрів надання соціальних послуг, мобільних бригад, фахівців із соціальної роботи, служб у справах дітей та партнерських громадських організацій. Найпоширенішими формами допомоги є соціальний супровід, екстрене (кризове) втручання, консультування, натуральна допомога, надання притулку, юридична підтримка, представництво інтересів, профілактика насильства в сім'ї тощо [3].

Особливого значення набуває мультидисциплінарний підхід, який передбачає скоординовану взаємодію фахівців із соціальної роботи/соціальних працівників, медиків, педагогів, психологів, юристів і волонтерів. Така міжпрофесійна співпраця забезпечує комплексність втручання, індивідуалізований підхід до кожної сім'ї та підвищує загальну ефективність надання допомоги [4].

Варто підкреслити, що громади, які впроваджують інноваційні моделі надання послуг, зокрема, кейс-менеджмент, соціальне замовлення, міжсекторальне партнерство, досягають кращих результатів у профілактиці сімейної дезадаптації та соціального сирітства, розвитку відповідального батьківства та підвищення спроможності сімей з дітьми здійснювати догляд і виховання дітей. Ефективною є також просвітницька діяльність, що формує культуру підтримки родини як основи добробуту громади.

Отже, підтримка сімей, які перебувають у СЖО, має стати стратегічним пріоритетом соціальної політики органів місцевого самоврядування. Розширення доступу до якісних соціальних послуг, розвиток інституційної

спроможності громад, підвищення кваліфікації фахівців та міжвідомча взаємодія є ключовими умовами для створення безпечного й підтримувального середовища для кожної родини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
2. Борисова А.В. Чинники залученості громади до соціальної підтримки сімей. *Габітус*. 2022. Вип. 40. С. 21–28. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2022/40-2022/3.pdf>
3. Кияниця З. П., Петрочко Ж. В. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології. 256 с. URL: <http://www.p4ec.org.ua/upload/education/library/1513689511.pdf>
4. Дацаківська О.Ю., Криницька І.П., Максименко К.М. #Спільно до нових послуг. Керівництво із впровадження соціальних послуг для сімей з дітьми в громадах : посібник. Київ, 2021. Ч. 1. Соціальне планування та розвиток послуг 76 с. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/12706/file/Spilno_posibnyk_1_planuvannia.pdf